

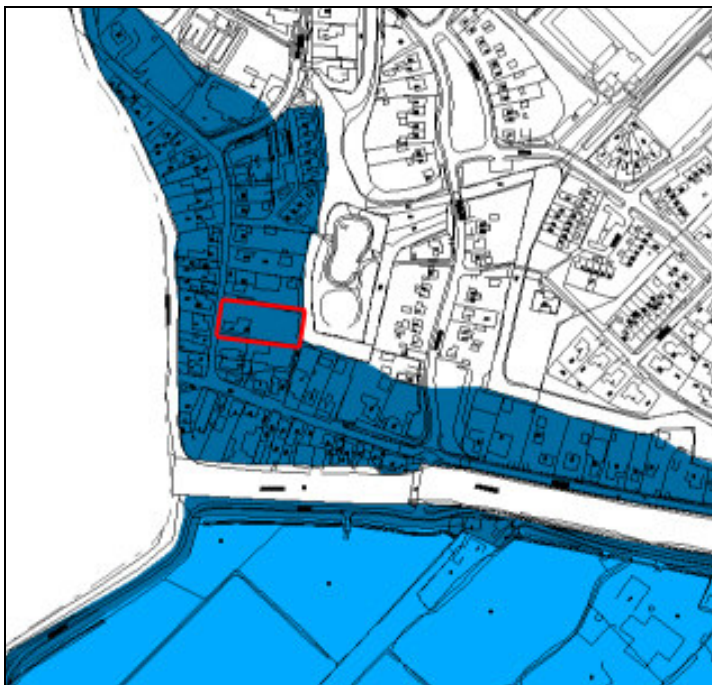
Locatie: *Drechterlandsedijk 8-10, Ursem, gemeente Koggenland*
Adviesnummer: *12218*
Opsteller: *Dieuwertje Duijn & Carla Soonius*
Datum: *3-12-2012*

Archeologische Quicksan

Inleiding

Ten behoeve van het Ontwerp bestemmingsplan perceel Drechterlandsedijk 8-10 in Ursem, gemeente Koggenland, is gekeken naar het archeologische aspect.

Op de archeologische beleidsadvieskaart (Archeologie West-Friesland, 2012) van Koggenland ligt het plangebied in een zone waar bij plannen met een omvang groter dan 100 m² en dieper dan 35 cm rekening moet worden gehouden met archeologie (donkerblauw: afb. 1).

Afbeelding 1. Het perceel Drechterlandsedijk 8-10 (rood) op de archeologische beleidsadvieskaart.

Bestaande situatie en voorgenomen ingrepen

**Archeologie West-Friesland, Nieuwe Steen 1, 1625 HV Hoorn,
Postbus 603, 1620 AR Hoorn**

Bereikbaar: Carla Soonius; 0299-/252589/06252-72867, c.soonius@hoorn.nl
Michiel Bartels: 0229-252587/06304-68593/ m.bartels@hoorn.nl
www.archeologiewestfriesland.nl

Het plangebied Drechterlandsedijk 8-10 in Ursem ligt aan de Westfriese Omringdijk. Op het perceel staat een woning uit het begin van de 20ste eeuw met daarachter aanbouwen uit latere tijd. Onder dit pand is een kelder aanwezig. Naast dit pand stond tot enkele jaren geleden een tweede pand. Na de sloop van dit pand is het maaiveld ter plaatse opgehoogd (ca. 2 meter) en is het terrein ingericht als parkeerplaats.

De voorgenomen ingreep behelst de sloop van de bestaande bebouwing en bouw van twee nieuwe woningen langs de weg. Deze woningen worden dijkhuizen, wat betekent dat onder het pand een souterrain wordt gerealiseerd die aan de achterzijde is voorzien van daglicht. Hiertoe wordt de oorspronkelijke hoogte van het perceel gereconstrueerd, wat in de praktijk betekent dat grond wordt afgegraven.

Afbeelding 2. De huidige bebouwing op het perceel (binnen cirkel) langs het dorpslint van Ursem

Cultuurhistorische waarden

Het perceel is gelegen op de flank van de Westfriese Omringdijk, die hier de Drechterlandsedijk wordt genoemd. Op de cultuurhistorische waardenkaart staat de dijk aangegeven als van hoge historisch-bouwkundige waarde (WFR007B) en zeer hoge historisch-geografische waarde (WFR018G). De Westfriese Omringdijk is een buitenwaterkerende dijk die zeer bepalend is geweest voor de landschapsontwikkeling van West-Friesland (en grote delen van Noord-Holland). Deze dijk beschermde het achterliggende land tegen overstromingen, zodat bewoning en agrarische exploitatie mogelijk bleef. Deze dijkkring is grotendeels zeer goed herkenbaar. Dijkringen komen in Noord-Holland vaker voor. Ten behoeve van het verkeer over land is op deze dijk een weg aangelegd.

De Omringdijk is sinds 1983 een Provinciaal Monument en behoort tot de oudste dijken van Nederland. De dijk bij Ursem beschermde tot de 17de eeuw het achtergelegen land tegen het

**Archeologie West-Friesland, Nieuwe Steen 1, 1625 HV Hoorn,
Postbus 603, 1620 AR Hoorn**

Bereikbaar: Carla Soonius; 0299-/252589/06252-72867, c.soonius@hoorn.nl
Michiel Bartels: 0229-252587/06304-68593/ m.bartels@hoorn.nl
www.archeologiewestfriesland.nl

**Archeologie West-Friesland is het archeologisch samenwerkingsverband van de gemeenten
Drechterland, Enkhuizen, Hoorn, Koggenland, Medemblik, Opmeer en Stede Broec**

water van het Schermeer. Dit meer, de huidige Schermer, is tussen 1633 en 1635 drooggemalen.

Ten behoeve van de Westfriese Omringdijk is in 2010 een Beeldkwaliteitsplan opgesteld door de Provincie Noord-Holland (Provincie Noord-Holland, 2009). Hierin staat de omgang met de Westfriese Omringdijk in zijn omgeving beschreven. Alleen het dijklichaam is beschermd.

Het beleid van de provincie is om zijn monumenten te beschermen onder het motto 'behoud door ontwikkeling'. Dit betekent dat nieuwe ontwikkelingen bijdragen aan het behoud en de versterking van de cultuurhistorische en landschappelijke waarde en het karakter van de Westfriese Omringdijk.

In deel 2 van het beeldkwaliteitsplan staat voor de Drechterlandse dijk aangegeven dat de zichtbaarheid van de dijk een belangrijk gegeven is. De ligging in het dorpslint van Ursem maakt wel dat de dijk hier minder goed herkenbaar is.

In het beeldkwaliteitsplan staat ten aanzien van de archeologie het volgende weergegeven (pag. 15 in het document):

"Het dijklichaam is een archeologische schatkamer. In het dijkprofiel zijn sporen aanwezig van de dynamiek van de dijk, zoals resten van aarden-, wier- en steenbekleding. Daarnaast verbergt de dijk nog andere sporen van het verleden, variërend van scheepsresten, opgeheven sluisjes tot dode dijkwerkers."

Archeologische waarden en verwachtingen in het plangebied

De dijk bij Ursem dateert uit de Late Middeleeuwen, vermoedelijk uit de 12de of 13de eeuw. Mogelijk bevonden zich direct na de aanleg van de dijk al huizen langs de binnenzijde van de dijk.

Voor het bepalen van de archeologische verwachting voor de Nieuwe Tijd kan gebruik worden gemaakt van historische kaarten. De oudste relevante kaart voor het gebied is de kaart van Johannes Dou uit 1652-1654 (collectie Westfries Archief). Ter plaatse van het plangebied is bebouwing aanwezig.

Op de eerste kadastrale kaart uit de periode 1811-1823 is op het perceel een huis aanwezig. Het huis en omliggende erf is in bezit van Hermans Heypmans, kleermaker.

Op basis van de geologische ondergrond (lagunaire ongerijpte kleien, die in de prehistorie onbewoonbaar waren) geldt een zeer lage verwachting voor vindplaatsen uit de prehistorie.

Geconcludeerd kan worden dat het plangebied een hoge archeologische waarde heeft. Op het perceel stond mogelijk al vanaf de 12de of 13de eeuw een huis. Voor de periode vanaf de 17de eeuw kan op basis van historische kaarten met zekerheid worden gezegd dat op deze locatie bewoning aanwezig was. Daarnaast ligt het plangebied op de flank van de Westfriese Omringdijk, een provinciaal monument. De bodemopbouw van deze dijk heeft een hoge archeologische waarde.

**Archeologie West-Friesland, Nieuwe Steen 1, 1625 HV Hoorn,
Postbus 603, 1620 AR Hoorn**

Bereikbaar: Carla Soonius; 0299-/252589/06252-72867, c.soonius@hoorn.nl
Michiel Bartels: 0229-252587/06304-68593/ m.bartels@hoorn.nl
www.archeologiewestfriesland.nl

Archeologie West-Friesland is het archeologisch samenwerkingsverband van de gemeenten Drechterland, Enkhuizen, Hoorn, Koggenland, Medemblik, Opmeer en Stede Broec

Afbeelding 3. Het plangebied (rode cirkel) op een uitsnede van de kaart van Johannes Dou uit 1652-1654.

Afbeelding 4. Het perceel (rood) op een uitsnede van de eerste kadasterkaart uit de periode 1811-1832.

**Archeologie West-Friesland, Nieuwe Steen 1, 1625 HV Hoorn,
Postbus 603, 1620 AR Hoorn**

Bereikbaar: Carla Soonius; 0299-/252589/06252-72867, c.soonius@hoorn.nl
Michiel Bartels; 0229-252587/06304-68593/ m.bartels@hoorn.nl
www.archeologiewestfriesland.nl

Advies

Archeologie West-Friesland adviseert in de eerste plaats om de huidige bebouwing tot op het maaiveld te slopen. Op deze manier wordt een verstoring van het bodemarchief voorkomen. Het heeft de voorkeur dat de sloop door een archeologisch medewerker wordt begeleid. De sloper/bouwer dient de start van de sloop/bouwwerkzaamheden daarom 5 werkdagen voor aanvang te melden bij Archeologie West-Friesland.

Op de locatie van de nieuwbouw dient in het kader van de Archeologische Monumentenzorg een archeologisch veldonderzoek plaats te vinden, met als maximale variant het volledig opgraven van de geplande bouwput(ten). Dit is afhankelijk van de geplande ingrepen in de bodem op deze locatie (aanleg kelders, heipalen, diepte bouwput, etc.). Voor het uitvoeren van een veldonderzoek is een goedgekeurd Archeologisch Bureauonderzoek (ABO) en Programma van Eisen (PvE) nodig. Het archeologisch onderzoek dient te worden uitgevoerd door een gecertificeerd archeologisch bedrijf of organisatie.

Tenslotte mag worden opgemerkt dat de kans op schatgraverij en metaaldetectie (het wederrechtelijk uitvoeren van archeologisch onderzoek) in dit gebied hoog is. Indien niet van tevoren zorgvuldig tussen gemeente, opdrachtgever, bouwer en bewaking/toezicht/buren wordt afgestemd hoe tijdens het hele bouwproces schatgraverij wordt voorkomen, zal de vindplaats ernstige schade lijden. Hierop zal conform de Monumentenwet worden gehandhaafd.

Bronnen

Archeologie West-Friesland, 2012. Archeologische beleidskaart gemeente Koggenland.

Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier/Westfries Archief. Noorderkwartier perfect gemeten. Kaarten van Noorderkwartier en West-Friesland in de 17de eeuw (cd-rom).

Minuutplan, 1811-1832. Ursem sectie B, blad 01 (www.watwaswaar.nl).

Provincie Noord-Holland, 2009. Beeldkwaliteitsplan Westfriese Omringdijk. Provincie Noord-Holland, Haarlem.

**Archeologie West-Friesland, Nieuwe Steen 1, 1625 HV Hoorn,
Postbus 603, 1620 AR Hoorn**

Bereikbaar: Carla Soonius; 0299-/252589/06252-72867, c.soonius@hoorn.nl
Michiel Bartels: 0229-252587/06304-68593/ m.bartels@hoorn.nl
www.archeologiewestfriesland.nl